

Nr 36

Utlåtande i anledning av väckt motion om åtgärder i syfte att åstadkomma billigare läkemedel.

I den till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionen II: 398 av herr *Holmberg m. fl.* hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till åtgärder i syfte att åstadkomma billigare läkemedel, i första hand genom att receptbelagda läkemedel tillhandahållas kostnadsfritt beträffande den del av priset som överstiger tre kronor.

I motionen framhålles bl. a. att det såväl från samhällets som de vårdbehövandes synpunkt är av stor vikt att läkemedelskostnaderna avsevärt nedbringas. Det inträffar inte sällan att patienter i små ekonomiska omständigheter avstår från att lösa ut de dyrare mediciner som ordinerats av läkare. Särskilt är detta fallet beträffande folkpensionärer, som har folkpensionen som enda inkomst.

Det torde utan tvivel föreligga möjligheter för statsmakterna att påverka prissättningen för åstadkommande av billigare läkemedel.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från statens pris- och kartellnämnd, Apotekaresocieteten och Svenska landstingsförbundet.

Pris- och kartellnämnden begränsar sitt yttrande till att avse den del av motionen, som berör priserna på läkemedel före rabatt samt frågan om utredningar av härmed sammanhängande spørsmål, och anför bl. a.:

Därest det på läkemedelsförsörjningens område med sannolika skäl skulle kunna hävdas att det föreläge konkurrensbegränsning med skadlig verkan, skulle det ankomma på ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor att föra saken inför näringsfrihetsrådet. Pris- och kartellnämnden kan i sådant sammanhang på anmodan av näringsfrihetsombudsmannen företa undersökning rörande konkurrensförhållandena inom läkemedelsbranschen, och nämnden har även möjlighet att på eget initiativ företa undersökning av pris- och konkurrensförhållanden inom branschen. För nämndens befattning med dylika angelägenheter är det emellertid av betydelse att de ekonomiska förhållandena inom läkemedelsbranschen är föremål för övervakning från andra myndigheters, främst medicinalstyrelsens, sida.

Detaljdistributionen av läkemedel genom apoteken är föremål för en så ingående kontroll och detaljreglering av bl. a. apoteksmarginalerna genom vederbörande fackmyndigheter — medicinalstyrelsen, apotekens avgiftsnämnd, inrikesdepartementet — att det ej torde finnas anledning för nämnden att befatta sig med denna del av läkemedelsförsörjningen.

Även med avseende på tidigare led av distributionen och tillverkning utövar medicinalstyrelsen tillsyn bl. a. så till vida att styrelsen registrerar sådana inom privata läkemedelsföretag tillverkade apoteksvaror, s. k. farmaceutiska specialiteter, vilka få försäljas. En förutsättning för att sådan registrering må ske är att styrelsen i varje särskilt fall finner det pris, som skall gälla vid försäljning till apotek, skäligt.

Nämnden erinrar vidare om vissa offentliga utredningar i hithörande frågor och anför avslutningsvis:

Slutligen finns även möjlighet för pris- och kartellnämnden att i viss utsträckning medverka med sådana undersökningar. Vid inhämtande av erforderliga uppgifter från berörda företag kan nämnden härvid åberopa lagen angående uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden. I den mån medicinalstyrelsen i sin fortlöpande handläggning av läkemedelsekonomiska frågor skulle finna behov uppkomma av sådana undersökningar, som kräver utomstående expertis och därtill lämpligen anses kunna ombesörjas av pris- och kartellnämnden, synes det bära ankomma på styrelsen och nämnden att överväga formerna för ett närmare samarbete vid utredning av dylika frågor.

Apotekarsocieteten anför bl. a.:

Motionärerna synes i första hand syfta till en ändring av Kungl. Maj:ts förordning angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel den 4 juni 1954 (nr 519). I denna fråga har direktionen den 15 februari 1960 haft tillfälle framföra synpunkter i ett underdånigt yttrande över SOU 1959: 43 (Läkemedelsrabatteringen). Vi har i detta yttrande framhållit de goda tekniska möjligheter som förefinnes för att genom jämkningar av de nu gällande reglerna justera förmånens innebörd. Huruvida sådan justering nu bör vidtagas och om den i så fall bör gå i den riktning motionärerna föreslagit synes vara en socialpolitisk och statsfinansiell fråga, som undandrar sig direktionens bedömning.

Frågor rörande läkemedelsförsörjningens organisation har under mer än 15 år varit föremål för utredningsarbete, först genom 1946 års läkemedelsutredning och därefter genom 1953 års läkemedelskommitté (SOU 1951: 34 och SOU 1959: 5). Frågan om möjligheterna att förbilliga läkemedlen har härvid varit föremål för ingående granskning. Sistnämnda kommittébetänkande är f. n. föremål för Kungl. Maj:ts prövning och anledning att nu igångsätta ytterligare utredningsverksamhet på detta område torde icke finnas.

Svenska landstingsförbundet framhåller att det nuvarande systemet för läkemedelsrabatteringen icke i allo fungerat tillfredsställande och anför:

Från läkemedelskonsumenternas synpunkt torde särskilt kunna anmärkas, att dess värde som skydd mot betungande läkemedelskostnader varit ojämnt. Rabatteringens storlek har på grund av systemets uppbyggnad blivit beroende av tillfälligheter. Kostnadsfriheten sådan den bestämts i förordningen har icke givit tillräckligt skydd åt personer, som kontinuerligt behöva inköpa dyrbara läkemedel. Ett påtagligt bevis härpå lämnas genom landstingens bidragsgivning till kostnaderna för läkemedel. Vid ikraftträdandet av 1954 års förordning ansåg man sig på landstingshåll kunna räkna med att den dittillsvarande bidragsgivningen, som främst omfattar insulin

och leverpreparat men också andra livsviktiga läkemedel, skulle kunna upphöra. Tämmligen snart visade erfarenheten, att det kostnadsskydd förordningen lämnade var otillräckligt, och för närvarande torde mer än hälften av landstingen ha åtagit sig bidragsgivning till läkemedel. En utökning av förteckningen över dylika livsviktiga läkemedel har därför vid flera tillfällen påyrkats av förbundsstyreslen.

Ett år 1959 framlagt betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande läkemedelsrabatteringen har icke föranlett någon åtgärd. Frågan har nyligen på nytt aktualiserats, och i direktiven för den utredning, som tillsatts för översyn av sjukförsäkringslagstiftningen, ingår även att verkställa en översyn av läkemedelsförmånerna. Den i motionen berörda frågan är sålunda redan föremål för utredning.

Utskottet

Chefen för socialdepartementet har nyligen tillkallat utredningsmän för att göra en översyn av sjukförsäkringslagstiftningen. Enligt direktiven för utredningen skall den bl. a. upptaga frågan om läkemedelsförmånerna till förnyad prövning för att söka finna vägar för en lösning av hithörande problem. Huvudlinjen härvid skall vara bl. a. att medborgaren beredes skydd mot att vid sjukdom betungas med alltför stora utgifter för läkemedel. Då de i motionerna framförda önskemålen sålunda kommer att prövas finner utskottet icke anledning att föreslå något riksdagens initiativ i frågan utan hemställer,

att motion II: 398 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 april 1962

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Axel Emanuel Andersson, Hellebladh, Tage Johansson, Eric Peterson* och Gunnar Pettersson;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herr Svensson i Kungälv*, fru Thunvall, herrar Björkänge och Haglund, fru Gunne, herrar Börjesson i Glömminge, Berglund*, Westberg* och Edlund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.